

Turar Kocomberdiyev

(1941 - 1989)

Turar Kocomberdiyev, 15 Ekim 1941 yılında Kalinin ilçesine bağlı Sarı-Bulak köyünde bir çoban ailesinde doğdu. 1959 yılında 5. A.S.Puşkin okulunu bitirmiş, iş hayatına "Kırgızistan Gazetesi'nde" çalışarak başladı, 1969 yılında "Kırgızistan" basımevinde editör olarak çalıştı ve 1976 yılından itibaren Kırgız Kültür Bakanlığında çalıştı.

Turar Kocomberdiyev'in ilk şiir kitabı 1961 yılında "Kölçüktöğü Ay (Gölcük'teki Ay)" adıyla basıldı. Şair, bu ilk kitabı yayımlandıktan sonra en iyi lirik şair olarak tanındı. Bazı şiirleri bestelenerek halk arasında hala söylenmektedir.

Şairin eserleri, Rusça, Kazakça ve başka birçok dile aktarılarak dış ülkelere yayılmıştır. Turar Kocomberdiyev, sadece şair olmakla kalmayıp, aynı zamanda tercüme alanında da faaliyet gösterdi. O, N.Dumanayev'in "Men Kündü Körüp Turam (Güneşi Görüyorum)" eserini, N.Nezvala'nın şiirlerini ve başka birçok şairin şiirler külliyatlarını tercüme etti. Turar Kocomberdiyev, 1969 yılında "Kızıl alma (Kırmızı Elma)" ve "Tankı simfoniya (Sabah Semfonisi)" adlı şiir kitabı için Cumhuriyet Lenin Komsomol ödülünü

kazandı. 1966 yılında Kırgız Yazarları Birimine üye oldu. Şair, 1989 yılında vefat etti.

ESERLERİ:

Kölçüktöğü ay (Gölcük'teki Ay), F.: Kırgızokuuped-mambas, 1961

Biz turgan yer biyik cer (Bizim Kaldığımız Yer Yüksek Dağ): Şiirler, F.: 1965

Kızıl alma (Kırmızı Elma): şiirler külliyatı, F.: Kırgızistan, 1965

Too üstündöğü kün (Dağ Üzerindeki Güneş): Şiirler ve manzumeler, F.:Mektep, 1966

Tankı Şemfoni (Sabah Semfoni), Şiirler, F.:Kırgızistan, 1968

Kün, cer, cürök (Güneş, yer, yürek) Şiirler ve manzumeler, F.: Kırgızistan, 1970

Ot öçpögön kolomto (Sönmez Ocak): Seçmeler, F.:Kırgızistan, 1972

Ay tiygen too (Ay Dokunan Dağ): şiirler, F.: Mektep, 1982

Bazarlık (Pazarlık): Şiirler, F.:Kırgızistan, 1984

Ir Bulak (Şiir Kaynağı): Şiirler, F.: Kırgızistan, 1984

Kalptar (Yalanlar): F.: Mektep, 1985

Şiirler

KIZGILTİM KEÇ

Balbıldap çaraday kün kırga cetti,
Uyalayt kölökölör çaşıl betti.
Aloolop kolomtodo küygön ottu
Zamatta kuyun ap! Dep cutup ketti.

Upuzun söloköttör eerçip taldı,
Cayıttan ayıl tosot bodo maldı.
Bürküttöy şukşurulup şamal tepse,
Mordogu tüptüz tütün sınıp kaldı.

Keç kaptap şıbir beret: -Tüngö kütün,
Too-talaa köşüp barat tegiz, bütün.
Köl küyöt, mışkırtadın közü küyöt,
Körünböyt birook andan çıkkan tütün.

Batıştan ay toolorgo murdun kadayt,
Cayıltıp keregesin ırlap tarayt.
Kılıtıñdap birin-biri kıtıgılap,
Ar kızgılt terezeden kızdar karayt.

Tańgalttı kündördün zamatta,
Tizginin çeçkindüü burganı.
Süykümdüü körünöt çaş cazdın,
Tam-tuñdap cıgılıp, turganı.

Cılt etip algaçkı cıyıırçık,
Cıt barbı aydoonun cıtınday.
Caz azır turumsuz, kubatsız,
Ak çıybıl kozunun butunday.

KIZIL AKŞAM

Parlayarak yuvarlak güneş kıra ulaştı,
Yuva yapar gölgeler yeşil toprağı.
Alev alev ocakta yanan ateşi,
Aniden rüzgâr içine çekip yutup gitti.

Upuzun gölgeler peşine düştü dalın,
Köylü otlaktan dönen hayvanları karşılar.
Kartal gibi gelip vuran rüzgâr,
Bacadan yükselen dumanı dağtitti.

Karanlık çöküp fisıldar: Geceyi bekle,
Dağlar, ovalar sükunete dalar birlikte.
Göl yanar; kedilerin gözü yanar,
Ancak görünmez onlardan çıkan duman.

Batıdan ay burnunu dağlara dayar,
Şarkısını yayıp etrafa duyurur.
Sıkıştırıp birbirini gıdıklayıp,
Her ışıklı pencereden kızlar bakar.

Şaşırttı, günlerin aniden,
Dizginini kararlı çevirmesi.
Sevimli görünür ilkbaharın,
Düşse kalka yürümesi.

Bir anda ortaya çıkıp ilk sığırcık,
Koku var mı sürülmüş toprağın kokusu gibi.
Bahar şimdi güçsüz kuvvetsiz,
Yeni doğmuş kuzunun ayakları gibi.

Kayıp tünündö terekter,
Karlar köp oy-toodo caltırdap.
Caz azır aparık, alı çok,
İpiçke şıyrığı kaltırdap.

Çıyıguu küç alat, alıstan -
Ak taylak burganak biylese.
Caz azır cıgılıp ketçüdüy
Celargı katuurak üylösö.

Erip barat karañgının kıttarı...
Seldep ketti şıbaktardın cıttarı.
Andan-mından, anan daana köründü
Caykı tañdın appak kolu, buttarı.

Kök meykindi, ır ırdaştı sagınıp,
Torgoy uçup kanattarı kağılıp.
Dir! Dir! Etip camgırlatat küülördü
Bir çekitte topçu bolup tağılıp.

Büt cıldızdar közdön kayım, taraşat,
Caydın tañı tirüülükto caraşat,
Ak çekelüü appak toolor mañkayıp,
Maarap iye turgansışıp karaşat.

G. K.ga

Kıl çoku bataar kündün sırdaganı...
Sen tarap cürögümdün tıñdaganı.
Terebel uşunça sak, cımcırtçılık,
Ugulat çırkeylerdin ırdaganı.

Kararıp kapçıgaylar ürgülödü
Katuulap too bulagı küldürödü.
Kaçan emi kelesiñ, Küküntayım? -
Torgoydun ünüdüğü dildiregi...

Körünüp zoonun arañ alp ıraağı
Kapkaçan öçkön kardın caltırığı.
Tolkutkan cürögümdü Küküntayım -
Torgoydun ünüdüğü kaltırığı...

Uturlap aldın tosom taanış ündün
Uçuru ötüp barat koyuu tündün.
Keçiktiñ. Men işengem köröm go dep
Közündön kıpkızılın bataar kündün.

MEKENGE

Tekey tergem, sogon üzgöm askandan,
Men sendikmin, tüşkön cokmun asmandan.
Keede uşunça ıyık körüp ketem da,
Uyalamın taman menen baskandan.

Baktılıumun cürök sen dep süygöndö,
Baktılıumun cürök sen dep küygöndö.
Çoçup ketem, ooruksunat deymen go,
Bir ceriñe çıpalagım tiygende.

Aşuu aşam, köl-dayralar kezemin,
Sansız oydon, sansız oygo bezemin.
Senden alğan bir çeñgeldek topurak,
Uçup ketçü balapan dep sezemin.

Sallanıp gece karanlığında ağaçlar,
Parlar vadide dağda kalın kar.
Bahar şimdi çok zayıf, hâli yok,
İncecik baldırları tirer.

Titremesi güç alır uzaklardan,
Yeni çıkan kasırğa dans edince.
Bahar şimdi yıkılıverecekmiş gibi,
Fırtına biraz sert üfleyiverse.

Erimekte karanlığın koyuluğu...
Etrafı sardı bitkilerin kokuları.
Sonra orada burada açıkça göründü,
Bahar tanının akpak kolu, ayakları.

Geniş gökyüzü, şarkı söyledi hasretle,
Turgay uçar kanatlarını çırpıp.
Tir tir, ederek yağdırır ezgileri,
Bir noktada düğme olup ilinip.

Tüm yıldızlar gözden kaybolur, dağılır,
Yazın tanı hayattayken hoş olur,
Ak alınlı akpak dağlar baş uzatıp,
Konuşacakmış gibi bakarlar.

G. K.'ya

Batmakta olan güneşin boyadığı sivri zirve...
Senin tarafındır yüreğimin dinlediği.
Etraf bu kadar sakin, sesiz sedasız,
Duyulur sineklerin bile şarkıları.

Kararıp dağ geçidi uyukladı,
Coşkun akan dağ bulağı çağladı.
Ne zaman geleceksin, Küküntay'ım?
Turgayın ötüşünün nağmesi...

Kocaman kaya bile zar zor görünüür,
Çoktan söznemiş karın parlaması.
Coşturur yüreğimi Küküntay'ım,
Turgayın ötüşünün titremesi...

Karşılarım önüne çıkıp tanıdık sesin,
Zamanı tükenmekte koyu gecenin.
Geciktin. Göreceğimi inanmıştım
Gözlerinde batmakta olan güneşin kızılını.

VATANA

Ot topladım, soğan kopardım yükseklerden,
Ben seninim, inmedim gökyüzünden.
Bazen bu denli kutsal görünce seni,
Utanırım ayaklarımla basıp yürümekten.

Mutlu olurum yüreğim sen diye attığımda,
Mutlu olurum yüreğim sen diye yandığımda,
Ürperirim acır diye düşünürüm,
Bir yerine parmağım dokunduğunda.

Geçitler geçerim, göller deryalar gezerim,
Sayısız düşünceden, sayısız düşünceye kaçarım.
Senden aldığım bir karışık toprağı,
Uçup giden bir yavru kuş gibi hissedirim.

KÜN ÇIĞIŞIM

Ulam karap tuş taraptı eleñdep,
Aytaar sözdü miñ kaytalap, belendep.
Kün çığışım, seni kütöm zarıgıp,
Anık bele aytkan sözün kelem dep?

Toonun suusu añtarılat irimdep,
Darak ırdıy calbırağı dirildep.
Kün çığışım! Kelseñ bolo küttürböy,
Salaalanıp, saamay çaçın birindep.

Aylap-cıldap calgız sen dep tügöndüm,
Cürögündün bardığına kümönümün.
Koldu şiltep ketip kalbas sebebim -
Boosu sende men katıngan cügöndün...

Ulam karap tuş taraptı eleñdep,
Aytaar sözdü miñ kaytalap belendep.
Kün çığışım! Saga degen mahabat,
Cürögümö batıp barat tereñdep!

TÜN CANA APA

Bulak da memiredi,
etpey şıñgırt.
Çıçkan da üköktördön etpey kıldırt.
Acırıp kalgan öñdüy dobuşunan
Arası asman-cerdin
cımcırt-cımcırt.

Apanın aloolonot eki beti
Kapıstan kıyçıldadı kerebeti.
Añgıça,
terezege soyloy tüştü
Alıskı çağılğandın
sölökötü.

Apanın çekesinen kölbüdü buu
Cımcırtka al işenbeyt...
aldamçı,
kuu.
Boroondun boloorlugun sezip kalgan
Daraktay,
bütkön boyu cıyrılıp şuu!

Isık caş kiçineden cuudu cüzün.
Kan soğuş alıp koygon cürök üşün.
Oylonup, uktay albay çıgat apa
Tolgonup ömür üçün,
tagdır üçün.
Akırın turup barıp svet caktı.
Apkaarıp, kökürögü katuu caktı.
Uruntup karegine,
ulutundu -
Uulunun betindegi kızıl taktı.
Elestey, ene basat,
üydün kutu.
Bölmögö tolup ketken alma cıtı.

DOĞU'M

Yavaşça karşı tarafa göz gezdirip
Söyleyeceklerimi bin kere ölçüp biçip.
Doğu'm, seni bekleyorum sabırsızlıkla,
Gerçek miydi söylediğin, geleceğim deyip?

Dağın suyu akar gürleyip,
Ağaç şarkı söyler yaprakları titreyip.
Doğu'm! Geliversen bekletmeden,
Salınarak, gür saçlarını savurup.

Aylarca yıllarca yalnız sen diye tükendim,
Yüreğinin var olduğuna şüpheliyim.
El sallayıp çekip gitmememin sebebi,
Dizgini sende takındığım gemin...

Yavaşça karşı tarafa göz gezdirip
Söyleyeceklerimi bin kere ölçüp biçip.
Doğu'm! Sana olan aşkı,
Gün geçtikçe yüreğimde derinleşmekte.

GECE VE ANNE

Bulak da sakinledi,
çıkarmaz şakırtı.
Sıçan bile sandıklardan kıpırdamaz.
Sesini kaybetmiş gibi sanki
Gök ile yerin arası
sepsessiz, sepsessiz.

Annenin alevlenir iki yanağı
Bir anda gıcırdadı yatağı.
O sırada,
pencereye vurdu
Uzaktaki yıldırımın
gölgesi.

Annenin başı dumanlı
O bu sessizliğe inanmıyor...
yalancı,
hain.
Fırtınanın kopacağı hissetmişti
Ağaçlar gibi,
Tüm bedeni cıyrılıp şuu!

Sıcak yaşlar küçüklükten yıkadı yüzünü.
Kanlı savaş almıştı yüreğinin için.
Uyanır bir daha uyuyamaz anne
Sancı çekip hayat için,
talih için.
Yavaşça doğrulup gitti ışığı açtı.
Heyecanlanıp yüreği hızla çarptı.
Gözünün önüne gelip,
yutkundu;
Oğlumun yanağındaki kızıl yara.
Hatırlayarak anne yürür,
evin kutu.
Odanın içine dolan elma kokusu.